

بررسی و تحلیل اثربخشی آموزش کارآفرینی در رشته های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت

مریم احمدزاده*

دکتر حبیب اله سالارزهی**

دکتر نور محمد یعقوبی***

چکیده

هدف اصلی از پژوهش حاضر بررسی و تحلیل اثربخشی آموزش کارآفرینی در رشته های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت می باشد. روش پژوهش حاضر توصیفی و از لحاظ اجرا پیمایشی می باشد، جامعه‌ی آماری شامل کلیه‌ی دانش آموختگان رشته ی کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان به تعداد ۵۷ نفر می‌باشد. از آنجا که روش نمونه‌گیری از نوع سرشماری بوده است کل جامعه‌ی آماری که ۵۷ نفر بودند مورد بررسی قرار گرفت که از این تعداد ۵۲ پرسشنامه به طور کامل بازگشت داده شد (۵ پرسشنامه ناقص). در این پژوهش از پرسشنامه‌ی محقق ساخته استفاده گردید که شامل ۵ سؤال بسته و ۱۰ سؤال باز می باشد، که وضعیت مطلوب و موجود آموزش کارآفرینی را مورد سنجش قرار داده است، روایی آن از نوع محتوایی و پایایی آن در دو وضعیت با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰.۹۶ و ۰.۹۳ برآورد گردید. برای توصیف و تحلیل داده‌ها از فراوانی، درصد و میانگین استفاده شد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که محتوا، روش‌ها، پیامدهای فردی، سازمانی و اجتماعی - اقتصادی حاصل از آموزش کارآفرینی در دانشجویان رشته‌های کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان اثربخش نبوده است.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، آموزش کارآفرینی، دانشگاه کارآفرین، ماتریس رضایت، اثربخشی.

---

*نویسنده مسئول - کارشناس ارشد مدیریت کارآفرینی - گرایش سازمانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان

** دانشیار دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان

*** دانشیار دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان

مقدمه

آموزش کارآفرینی فرایندی نظام‌مند، آگاهانه و هدف‌گرا است که طی آن افراد غیر کارآفرین ولی دارای توان بالقوه به صورتی خلاق تربیت می‌شوند (سعیدی مهرآباد و مهتدی، ۱۳۸۷). کارآفرینی، یادگرفتنی است. اخیراً این موضوع شفاف‌تر شده است که کارآفرینی یا حداقل عوامل مربوط به کارآفرینی می‌توانند یاد داده شوند. کارآفرینان همیشه کارآفرین متولد نمی‌شوند بلکه کارآفرینان، ساخته می‌شوند (Akola & Heinonen, 2006). خلق کارآفرینان موفق بستگی به کیفیت آموزش‌های فراهم شده و همچنین محیطی که نوآوری در آن تشویق می‌شود دارد. (National Knowledge Commission, 2008). امروزه دانشجویان و فارغ‌التحصیلان، به مهارت‌ها و قابلیت‌هایی نیاز دارند که بتوانند در محصولات، خدمات و فرآیندها ارزش افزوده ایجاد کنند و به گونه‌ای موفقیت‌آمیز هم در سطوح محلی و هم در سطوح جهانی به رقابت بپردازند (Norfadhilah & Norasmah, 2012). مسئله‌ی اشتغال دانش‌آموختگان طی سال‌های اخیر در ایران به عنوان یکی از چالش‌های اساسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و در زمره‌ی مهمترین تهدیدهای امنیت و توسعه‌ی ملی مطرح شده است (حسینی لرگانی و میرعرب رضی و رضایی، ۱۳۸۷). قوانین بازار کار در حال تغییر است. به همین دلیل نظام‌های آموزشی نیز باید در حال تغییر باشد. این بدان معنی است که دانشگاه‌ها باید درباره‌ی ارتقاء و توسعه‌ی آموزش کارآفرینی بیندیشند. بنابراین لازم است که برنامه‌ی درسی دانشگاه‌ها مورد بازبینی قرار گیرد. موضوعات درسی، دوره‌ها و روش‌های آموزش نیاز به تغییر دارند (عزیزی، ۱۳۸۶). از جمله اقدامات استراتژیک برای رشد و توسعه‌ی کارآفرینی، آموزش کارآفرینی در حوزه‌ی آموزش عالی است (ختائی، ۱۳۸۸). اغلب دانشکده‌ها آموزش را در گستره‌ی رسالت خویش بدون هیچ برنامه و تمهیداتی به منظور تزریق اندیشه کارآفرینی و ارزش‌آفرینی فراگیران در دستور کار خود قرار می‌دهند و شاید فقط رسالت خویش را منحصرآ آموزش بدانند و کمتر برنامه‌هایی با درون‌مایه‌ی کارآفرینی داشته باشند و متعاقباً شاهد فراغت هزاران دانش‌آموخته‌ای می‌شویم که کمترین نشانه‌ی نوآوری و اندیشه‌آفرینی در آنان نیست و همواره پی‌جوی کار و اشتغال در هر زمینه‌ای، ولو بی‌ارتباط با نوع تخصص و رشته‌ی تحصیلی‌شان باشد (حسینی لرگانی و دیگران، ۱۳۸۷).

اثربخشی به معنای توانایی رسیدن به اهداف آموزشی می‌باشد. بسیاری از محققان معتقدند که اثربخشی چند بعدی می‌باشد، و به همین دلیل تعاریف و تحلیل این امر را با دشواری‌هایی مواجه کرده است (Seiler & Ewalt & Jones & Landyt & Olds & Young, 2006: 5). از زمانی که فکر هر فعالیت آموزشی به وجود می‌آید ارزیابی اثربخشی آموزش نیز شروع و به همراه مراحل بعدی آموزش ادامه می‌یابد. بنابراین، فرآیند ارزیابی اثربخشی آموزش را می‌توان شامل مؤلفه‌های زیر دانست:

الف) ارزیابی اثربخشی درون داد آموزش؛

ب) ارزیابی اثربخشی فرآیند آموزش؛

ج) ارزیابی اثربخشی عملکرد و نتیجه آموزش؛ (سلطانی، ۱۳۸۵: ۱۰۵)

تحلیل "عملکرد-اهمیت"، توسط مارتیلا و جیمز در سال ۱۹۷۷ به عنوان شیوه‌ای برای توسعه و تحلیل استراتژی‌های شغلی معرفی گردید. تحلیل "عملکرد-اهمیت" در زمینه‌های مختلفی بکار گرفته شده است. این تحلیل ابزار بسیار مفیدی برای ارزشیابی مؤسسات آموزش عالی به شمار می‌آید. زیرا از طریق این فرآیند ما می‌توانیم نقاط قوت و ضعف را شناسایی کنیم و بعد از تشخیص این عوامل می‌توانیم استراتژی‌های مناسبی را برای افزایش نقاط قوت و حذف نقاط ضعف تنظیم کنیم (Silva and Fernandes, 2012: 1192-1193). مدل ماتریس رضایتی که توسط عبدوه، دیسوزا، بورلی و کاووزی (۲۰۰۷) برای ارزیابی و طبقه‌بندی رضایت دانشجویان تدوین شده است، دارای ۴ سلول و دو بعد می‌باشد. ۲ بعد این ماتریس را "عملکرد" و "انتظارات" (اهمیت) تشکیل می‌دهند. برای طبقه‌بندی سطوح رضایت دانشجویان، نتایج بدست آمده را با توجه به اهمیت و عملکرد دانشجویان در ۴ سلول ماتریس رضایت قرار می‌دهند (Abduh et al, 2007: 29). به هر حال افزایش تقاضای ورود به دانشگاهها از یک سو و افزایش محدودیت‌های استخدامی از سوی دولت سبب توجه گسترده مدیران آموزش عالی به مقوله‌ی آموزش کارآفرینی در بین دانشجویان شده است.

با توجه به مشکلات و نارضایتی‌های دانشجویان این رشته هدف اصلی این پژوهش بررسی و تحلیل اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت قرار گرفت و اصلی‌ترین پرسشی که مطرح شد این بود که آیا آموزش‌های صورت گرفته در رشته‌های کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان اثربخش بوده است؟

اهداف پژوهش

اهداف اصلی این پژوهش، بررسی و تحلیل اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت و همچنین بررسی توسعه‌ی عملی آموزش‌های کارآفرینی در جامعه است. چندین هدف فرعی در این راستا تعریف می‌شود که به ترتیب اثربخشی محتوا، روش‌ها و پیامدهای فردی، سازمانی، اجتماعی-اقتصادی مدنظر قرار می‌گیرد و سپس ارزیابی توسعه‌ی آموزش‌های کارآفرینی توسط بررسی ورودی‌های ۵ سال پیاپی رشته‌های کارآفرینی و همچنین در نظر گرفتن شغل‌دار بودن افراد و... بررسی می‌گردد.

پرسش‌های پژوهش

سؤال اصلی اول :

آیا ابعاد آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌باشند؟

سؤالات فرعی:

الف- آیا محتوای آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

ب- آیا روش‌های آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

پ- آیا پیامدهای فردی حاصل از آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

ت- آیا پیامدهای سازمانی حاصل از آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

ث- آیا پیامدهای اجتماعی- اقتصادی حاصل از آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

سؤال اصلی دوم:

توسعه‌ی آموزش کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان چگونه می‌باشد؟

سؤالات فرعی:

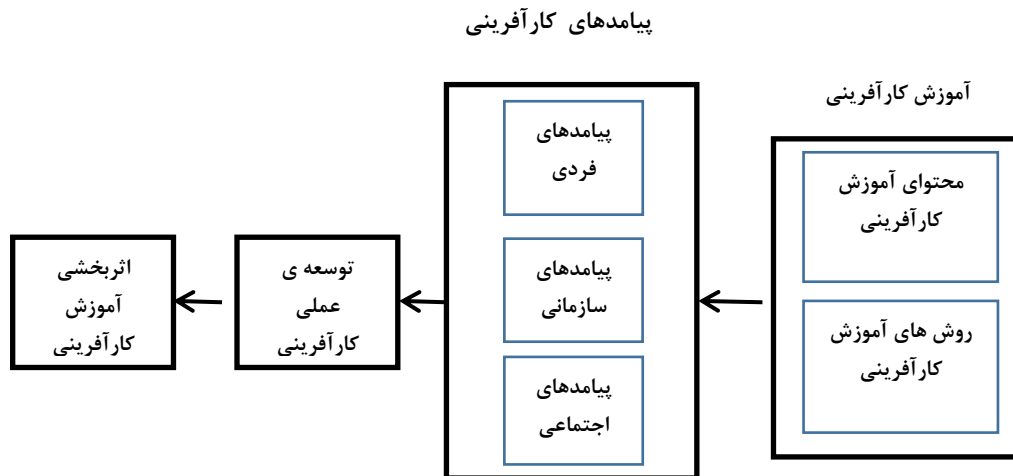
الف- آیا تفاوتی در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی های سال ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در دانشگاه سیستان و بلوچستان دیده می شود؟

ب- آیا تفاوتی در اثربخشی ابعاد آموزش کارآفرینی در مشاغل دولتی، تجاری، افراد بیکار و دانشجویان وجود دارد؟

پ- آیا آموزش کارآفرینی سبب توسعه‌ی عمل کارآفرینی در جامعه شده است؟

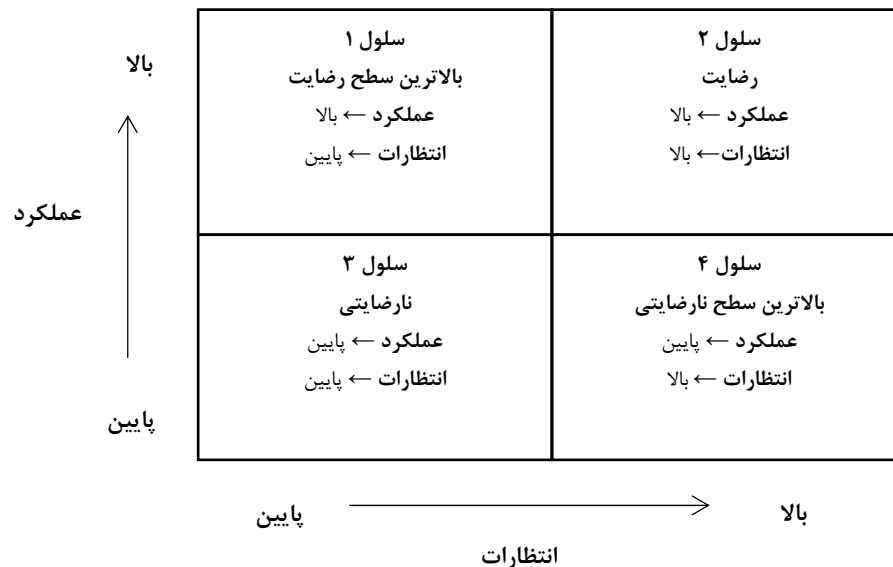
روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جهت گردآوری داده‌ها از ابزار منابع کتابخانه‌ای، اینترنتی و پرسشنامه استفاده گردید. پرسشنامه‌ی مذکور، محقق ساخته و به اقتباس از پرسشنامه‌ی مورد استفاده در تحقیق آقای عبده (مطالعه‌ی انکباتورهای کسب و کار)^۱ می‌باشد که شامل ۵ سؤال بسته و ۱۰ سؤال باز می‌باشد. برای پاسخ سؤال‌های بسته از طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای استفاده گردید که دو وضعیت مطلوب و موجود را در قالب عملکردها و اهمیت‌ها مورد سنجش قرار داد. جامعه‌ی آماری شامل ۵۷ نفر از دانش‌آموختگان رشته‌ی کارآفرینی می‌باشد که ۵۲ پرسشنامه بدون نقص، مورد تحلیل توسط نرم‌افزار آماری SPSS قرار گرفت. روش نمونه‌گیری از نوع سرشماری بود که جامعه و نمونه در این روش با همدیگر برابر می‌باشند. روایی پرسشنامه‌ها از نوع محتوایی و پایایی پرسشنامه در دو وضع مطلوب و موجود با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب ۰.۹۶ و ۰.۹۳ محاسبه گشت. قلمرو زمانی تحقیق از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۱ می‌باشد و قلمرو مکانی تحقیق، دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از فراوانی، درصد، میانگین، آزمون t و آزمون خی دو استفاده گردید.

شکل ۱: چارچوب مفهومی تحقیق (اثربخشی آموزش کارآفرینی)

اما مدل ماتریس رضایتی که توسط عبده، دیسوزا، بورلی و کاووزی (۲۰۰۷) برای ارزیابی و طبقه‌بندی رضایت دانشجویان تدوین گشته است به صورت شکل زیر می‌باشد، که از آن برای تحلیل مؤلفه‌های آموزش کارآفرینی استفاده کرده‌ایم.

شکل ۲: ماتریس رضایت (Abduh et al. (2007)

۱. موقعیتی را نشان می‌دهد که سطح رضایت‌مندی بالاست. به این دلیل که سطح عملکرد بالاتر از سطح اهمیت (انتظارات) می‌باشد. این بدین معناست که عملکرد آموزش کارآفرینی بیشتر از سطح انتظارات است.

۲. سلول . موقعیتی را نشان می‌دهد که دانشجویان رضایت نسبی دارند. به این دلیل که درک دانشجویان در حوزه‌ی عملکردی درون دامنه‌ی قابل قبولی از رضایت قرار دارد.

۳. سلول . موقعیت ویژه‌ای را نشان می‌دهد که دانشجویان سطوح پایینی از عدم رضایت را دارند. به این دلیل که عملکرد آنها ضعیف است و سطوح انتظارشان نیز پایین است.

۴. سلول . به موقعیتی اشاره دارد که دانشجویان بسیار ناراضی باشند. عدم رضایت بالا به این دلیل است که عملکرد آنها بسیار پایین‌تر از انتظاراتشان است (Abduh & Maritz & Rushworth, 2011:29-30).

یافته‌ای پژوهش

سؤال اصلی اول :

برای پاسخگویی به سؤال اصلی اول که آیا ابعاد آموزش کارآفرینی در رشته های کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان اثربخش است یا خیر، در ابتدا باید به سؤالات فرعی این پژوهش پاسخ گفت که شامل:

سؤالات فرعی :

سؤال اول فرعی: آیا محتوای آموزش کارآفرینی در رشته‌ای کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت اثربخش می‌اشد؟

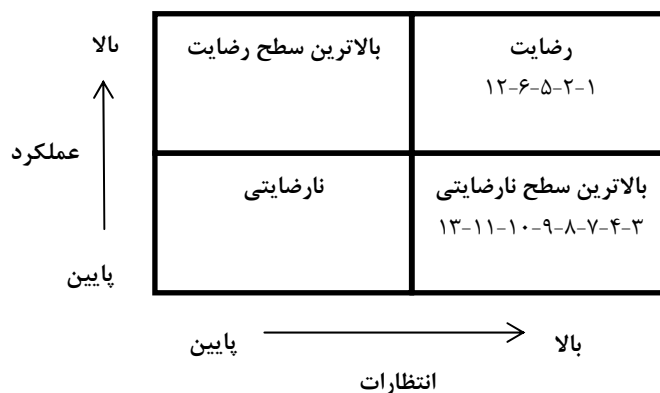
جدول ۱: وضع موجود و وضع مطلوب و شکاف میان آن دو در مؤلفه های محتوایی آموزش

کارآفرینی

ردیف	مؤلفه های محتوای آموزش کارآفرینی	میانگین وضع مطلوب	میانگین وضع موجود	شکاف	df	t	سطح معناداری
۱	تبیین محتوایی اصول و مبانی کارآفرینی	۳.۹۶	۳.۳۶	-۰.۶	۵۱	۳.۹۴۶	.۰۰۰۵۵
۲	تبیین ویژگی های کارآفرینان	۳.۸۴	۳.۲۱	-۰.۶۳	۵۱	۳.۶۰۸	.۰۰۱
۳	خلاقیت و نوآوری	۴.۷۳	۲.۶۳	-۲.۱	۵۱	۱۳.۰۴۱	.۰۰۰۵۵
۴	تحلیل محیط کسب و کار	۴.۷۳	۲.۷۵	-۱.۹۸	۵۱	۱۴.۲۸۶	.۰۰۰۵۵
۵	تشخیص فرصت‌ها	۴.۵۰	۳.۲۳	-۱.۲۷	۵۱	۷.۴۸۶	.۰۰۰۵۵

۰۰۰۵۵	۸۰۵۹۷	۵۱	-۱۰۲۱	۳۰۱۵	۴۰۳۶	تهیه و تدوین طرح کسب و کار	۶
۰۰۰۵۵	۱۰۰۵۰۲	۵۱	-۱۰۴۲	۲۰۶۷	۴۰۰۹	مدیریت کسب و کار	۷
۰۰۰۵۵	۹۰۱۲۴	۵۱	-۱۰۹۸	۲۰۴۲	۴۰۴۰	اصول بازاریابی	۸
۰۰۰۵۵	۱۰۰۹۹۱	۵۱	-۱۰۹۴	۱۰۸۲	۳۰۷۶	تحلیل‌ها و گزارش‌های مالی	۹
۰۰۰۵۵	۱۱۰۸۴۴	۵۱	-۱۰۹	۲۰۲۳	۴۰۱۳	ارزیابی کسب و کار	۱۰
۰۰۰۵۵	۱۰۰۵۵۶	۵۱	-۱۰۸۳	۲۰۴۲	۴۰۲۵	استراتژی‌های توسعه‌ی کسب و کار	۱۱
۰۰۰۵۵	۸۰۰۷۱	۵۱	-۱۰۳۴	۳۰۱۹	۴۰۵۳	نقش کارآفرینان در اقتصاد	۱۲
۰۰۰۵۵	۵۰۶۸۳	۵۱	-۰۰۹۸	۲۰۸۲	۳۰۸۰	مدیریت تکنولوژی	۱۳
			-۱۰۴۷	۲۰۷۶	۴۰۲۴	محتوای کل	

نتایج جدول نشان می‌دهد که در زمینه‌ی محتوای آموزش کارآفرینی، وضع مطلوب با میانگین ۴۰۲۴ از میانگین وضع موجود ۲۰۷۶ بیشتر می‌باشد و شکاف میان آن دو ۱۰۴۷ می‌باشد. با توجه به اینکه در این پژوهش از طیف لیکرت با پنج گزینه استفاده شده متوسط میانگین ۳ در نظر گرفته شده است و می‌توان گفت که وضع موجود محتوای آموزش کارآفرینی با مقدار میانگین ۲۰۷۶ پایین‌تر از حد متوسط بوده است. علامت‌های منفی در قسمت تفاوت میانگین‌ها به این معنا می‌باشد که انتظارات از عملکردها بالاتر بوده است. بزرگترین شکاف میان وضع مطلوب و وضع موجود در دانشگاه سیستان و بلوچستان در قسمت محتوای آموزش کارآفرینی، در زمینه‌ی خلاقیت و نوآوری با میزان شکاف ۲۰۱ و کوچکترین شکاف نیز در زمینه‌ی تبیین محتوایی اصول و مبانی کارآفرینی با میزان شکاف ۰۰۶ موجود می‌باشد.

شکل ۳: ماتریس رضایت در زمینه مؤلفه‌ای محتوای آموزش کارآفرینی

با توجه به جدول ۱، نتایج تحلیل شده در شکل ۳ نشان می‌دهد که بالاترین میزان نارضایتی در مورد مؤلفه‌های خلاقیت و نوآوری، تحلیل محیط کسب و کار، مدیریت کسب و کار، اصول بازاریابی، تحلیل‌ها و گزارش‌های مالی، ارزیابی کسب و کار، استراتژی‌های توسعه‌ی کسب و کار و مدیریت تکنولوژی وجود دارد، به این دلیل که انتظارات دانشجویان در این موارد بالاتر از عملکردهای موجود می‌باشد و در بقیه‌ی زمینه‌ها به دلیل اینکه هم انتظارات و هم عملکردها بالا بوده است رضایت وجود دارد. و در نهایت با توجه به اینکه میانگین وضع موجود در زمینه‌ی محتوای کل پایین‌تر از حد متوسط بوده و به میزان ۲.۷۶ می‌باشد و میانگین وضع مطلوب نیز از حد متوسط بالاتر بوده و به میزان ۴.۲۳ ارزیابی گشته است در زمینه‌ی محتوای (کل) آموزش کارآفرینی نارضایتی بالایی وجود دارد.

سؤال دوم فرعی: آیا روش‌های آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از ماتریس رضایت اثربخش می‌اشد؟

جدول ۲: وضع موجود و وضع مطلوب و شکاف میان آن دو در مؤلفه‌های روش‌های آموزش کارآفرینی

ردیف	مؤلفه‌های روش‌های آموزش کارآفرینی	میانگین وضع مطلوب	میانگین وضع موجود	شکاف	df	t	سطح معناداری
۱	خواندن کتاب‌های کارآفرینی	۳.۶۷	۳.۰۹	-۰.۵۸	۵۱	۳.۵۸۵	.۰۰۱
۲	سخنرانی اساتید کارآفرینی	۴.۳۶	۲.۹۴	-۱.۴۲	۵۱	۹.۴۰۷	.۰۰۰۵۵
۳	تماشای فیلم کارآفرینان موفق	۴.۱۱	۱.۸۶	-۲.۲۵	۵۱	۱۲.۹۸۵	.۰۰۰۵۵
۴	کار عملی در زمینه کارآفرینی	۴.۷۶	۱.۵۱	-۳.۲۵	۵۱	۲۷.۲۴۰	.۰۰۰۵۵
۵	نوشتن طرح کسب و کار	۴.۶۹	۳.۱۱	-۱.۵۸	۵۱	۱۳.۰۵۵	.۰۰۰۵۵
۶	سمینارهای کارآفرینی	۴.۲۱	۲.۴۸	-۱.۷۳	۵۱	۱۱.۸۸۶	.۰۰۰۵۵
۷	برنامه‌های شبیه‌سازی کامپیوتری	۳.۹۰	۱.۳۲	-۲.۵۸	۵۱	۱۷.۳۲۲	.۰۰۰۵۵
۸	نوشتن مطالعات موردی در زمینه‌ی کارآفرینی	۴.۰۷	۲.۸۴	-۱.۲۳	۵۱	۷.۵۱۰	.۰۰۰۵۵
۹	بازدید از شرکت‌های موفق در زمینه‌ی کارآفرینی	۴.۶۳	۱.۴۴	-۳.۱۹	۵۱	۲۱.۹۵۳	.۰۰۰۵۵
۱۰	تعامل و کار کردن با کارآفرینان	۴.۶۹	۱.۶۱	-۳.۰۸	۵۱	۱۹.۲۵۹	.۰۰۰۵۵

۰۰۰۵۵	۱۵۵۱۸	۵۱	-۲.۲۵	۱.۹۶	۴.۲۱	ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به دانشجویان در زمینه‌ی کارآفرینی	۱۱
۰۰۰۵۵	۱۱.۴۱۸	۵۱	-۱.۱۲	۳.۰۹	۴.۲۱	نوشتن رساله و مقاله در زمینه‌ی کارآفرینی	۱۲
۰۰۱	-۳.۵۴۰	۵۱	+۰.۷۷	۳.۶۷	۲.۹۰	برگزاری آزمون توسط اساتید	۱۳
۰۰۰۵۵	۱۷.۱۸۲	۵۱	-۲.۸۴	۱.۷۳	۴.۵۷	شرکت در کارگاه‌های کارآفرینی	۱۴
۰۰۰۵۵	۸.۲۷۶	۵۱	-۱.۱	۳.۰۵	۴.۱۵	شرکت در همایش‌های مرتبط با کارآفرینی	۱۵
۰۰۰۵۵	۷.۸۸۱	۵۱	-۱.۲۱	۲.۸۰	۴.۰۱	برگزاری همایش‌های کارآفرینی	۱۶
			-۱.۷۹	۲.۴۱	۴.۲۰	روش‌های آموزش کارآفرینی (کل)	

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که در زمینه‌ی روش‌های آموزش کارآفرینی (کل)، میانگین وضع مطلوب ۴.۲۰، میانگین وضع موجود ۲.۴۱ و شکاف میان این دو ۱.۷۹ ارزیابی شد. با توجه به اینکه در این پژوهش از طیف لیکرت با پنج گزینه استفاده شده، متوسط میانگین ۳ در نظر گرفته شده است و می‌توان گفت که وضع موجود با مقدار میانگین ۲.۴۱ از حد متوسط پایین‌تر می‌باشد. می‌توان این گونه بیان کرد که بزرگترین شکاف میان وضع مطلوب و وضع موجود در دانشگاه سیستان و بلوچستان در قسمت روش‌های آموزشی در روش کار عملی در زمینه‌ی کارآفرینی با میزان شکاف ۳.۲۵ و کوچکترین شکاف در روش خواندن کتاب‌های کارآفرینی با میزان شکاف ۰.۵۸ وجود دارد.

عملکرد ↑ بالا	بالاترین سطح رضایت ۱۳	رضایت ۱۲-۵-۱
	نارضایتی	بالاترین سطح نارضایتی ۱۶-۱۴-۱۱-۱۰-۹-۸-۷-۶-۴-۳-۲
	پایین	بالا
	انتظارات →	

شکل ۴: ماتریس رضایت در زمینه ی مؤلفه های روش های آموزش کارآفرینی

با توجه به جدول ۲ و نتایج تحلیل شده در شکل ۴، بالاترین سطح نارضایتی در روش های سخنرانی اساتید کارآفرینی، تماشای فیلم کارآفرینان موفق، کار عملی در زمینه ی کارآفرینی، سمینارهای کارآفرینی، برنامه شبیه سازی کامپیوتری، نوشتن مطالعات موردی در زمینه کارآفرینی، بازدید از شرکت های موفق در زمینه کارآفرینی، تعامل و کار کردن با کارآفرینان، ارائه ی خدمات مشاوره ای به دانشجویان در زمینه ی کارآفرینی و شرکت در کارگاه های کارآفرینی، برگزاری همایش های کارآفرینی وجود دارد به این دلیل که سطوح عملکردی در این زمینه ها پایین تر از انتظارات دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد و اما در مورد روش های دیگر به این دلیل که سطوح عملکردی و سطوح انتظارات هر دو بالا می باشند رضایت وجود دارد.

و در نهایت به دلیل اینکه میانگین وضع موجود در زمینه ی روش های آموزش کارآفرینی (کل) کمتر از حد متوسط بوده و به میزان ۲.۴۱ ارزیابی گشته است و میانگین وضع مطلوب نیز از حد متوسط بالاتر می باشد و ۴.۲۰ ارزیابی گشته است نشان دهنده ی این می باشد که روش های آموزش کارآفرینی نیز سبب نارضایتی بالای دانشجویان کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان بوده است.

سؤال سوم فرعی: آیا پیامدهای فردی حاصل از آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

جدول ۳: وضع موجود و وضع مطلوب و شکاف میان آن دو در مؤلفه‌های پیامدهای فردی آموزش کارآفرینی

ردیف	مؤلفه‌های پیامدهای فردی حاصل از آموزش کارآفرینی	میانگین وضع مطلوب	میانگین وضع موجود	شکاف	df	t	سطح معناداری
۱	توانایی شناخت فرصت‌های کسب و کار در جامعه	۴.۵۷	۲.۸۲	-۱.۵۷	۵۱	۱۲.۹۲۵	.۰۰۰۵۵
۲	افزایش هوشیاری کارآفرینانه برای ورود به عرصه‌ی کسب و کار	۴.۵۵	۳.۰۳	-۱.۵۲	۵۱	۱۰.۵۵۱	.۰۰۰۵۵
۳	خلق و کشف فرصت‌های تجاری	۴.۳۸	۲.۵۵	-۱.۸۳	۵۱	۱۳.۱۱۷	.۰۰۰۵۵
۴	تسهیل ورود دانش‌آموختگان کارآفرینی به فضای کسب و کار	۴.۴۸	۱.۹۴	-۲.۵۴	۵۱	۱۴.۹۰۵	.۰۰۰۵۵
۵	توانایی تشخیص منابع سرمایه‌ای برای شروع کار	۴.۳۰	۲.۲۱	-۲.۰۹	۵۱	۱۴.۳۵۹	.۰۰۰۵۵
۶	توانایی بدست آوردن منابع سرمایه‌ای برای شروع کار	۴.۳۸	۱.۹۴	-۲.۴۴	۵۱	۱۵.۳۸۵	.۰۰۰۵۵
۷	درک ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان	۳.۸۴	۳.۱۳	-۰.۷۱	۵۱	۴.۹۵۶	.۰۰۰۵۵
۸	توانایی نوشتن طرح کسب و کار	۴.۵۵	۲.۸۶	-۱.۶۹	۵۱	۱۴.۳۱۲	.۰۰۰۵۵
۹	افزایش خوداتکایی و استقلال	۴.۳۰	۲.۸۶	-۱.۴۴	۵۱	۱۰.۲۱۹	.۰۰۰۵۵
۱۰	افزایش قدرت پذیرش ریسک برای شروع و راه‌اندازی یک کسب و کار	۴.۵۱	۲.۸۰	-۱.۷۱	۵۱	۱۱.۷۰۸	.۰۰۰۵۵
	پیامدهای فردی آموزش کارآفرینی (کل)	۴.۳۹	۲.۶۳	-۱.۷۶			

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که در زمینه ی پیامدهای فردی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی، میانگین وضع موجود با مقدار ۲.۶۳ از مقدار متوسط پایین‌تر است و میانگین وضع مطلوب با مقدار ۴.۳۹ از مقدار متوسط یعنی ۳ بالاتر می‌باشد. بزرگترین شکاف میان وضع مطلوب و وضع موجود در دانشگاه سیستان و بلوچستان در قسمت پیامدهای فردی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی در مؤلفه‌ی تسهیل ورود دانش‌آموختگان کارآفرینی به فضای کسب و کار با میزان شکاف ۲.۵۴ و کوچکترین شکاف نیز در مؤلفه‌ی درک ویژگی‌های شخصیتهای کارآفرینان با میزان شکاف ۰.۷۱ وجود دارد.

عملکرد ↑ بالا پایین	بالاترین سطح رضایت	رضایت ۷-۲
	نارضایتی	بالاترین سطح نارضایتی ۱۰-۹-۸-۶-۵-۴-۳-۱
	پایین	بالا

انتظارات

شکل ۵: ماتریس رضایت در زمینه ی مؤلفه های پیامدهای فردی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی

با توجه به جدول ۳ و تحلیل مؤلفه‌ها در شکل بالا می‌توان مشاهده کرد که مؤلفه‌های توانایی شناخت فرصت‌های کسب و کار، خلق و کشف فرصت‌های تجاری، تسهیل ورود دانش‌آموختگان کارآفرینی به فضای کسب و کار، توانایی بدست آوردن منابع سرمایه‌ای برای شروع کار، توانایی تشخیص منابع سرمایه‌ای برای شروع کار، توانایی نوشتن طرح کسب و کار، افزایش خودتکایی و استقلال و افزایش قدرت پذیرش ریسک در بالاترین سطح نارضایتی برای دانشجویان قرار دارد. به این دلیل که عملکردهای دانشگاه نسبت به انتظارات دانشجویان پایین‌تر بوده است و اما سایر موارد پیامدهای فردی مورد رضایت دانشجویان بوده است به این دلیل که هم سطح عملکردها و هم انتظارات بیشتر از متوسط بوده است. در نهایت می‌توان اینگونه بیان کرد که به دلیل اینکه میانگین وضع موجود از

مقدار متوسط پایین‌تر می‌باشد، پیامدهای فردی (کل) آموزش کارآفرینی از حد متوسط یعنی ۳ پایین‌تر بوده، می‌توان گفت که پیامدهای فردی نیز در سطح بالایی از نارضایتی برای دانشجویان رشته‌ی کارآفرینی دانشگاه سیستان می‌باشد.

سؤال چهارم فرعی : آیا پیامدهای سازمانی حاصل از آموزش‌های کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

جدول ۴: وضع موجود و وضع مطلوب و شکاف میان آن دو در مؤلفه‌های پیامد های سازمانی آموزش کارآفرینی

ردیف	مؤلفه های پیامدهای سازمانی حاصل از آموزش کارآفرینی	میانگین وضع مطلوب	میانگین وضع موجود	شکاف	df	t	سطح معناداری
۱	توانایی بکارگیری استراتژی های بازاریابی	۴.۴۸	۱.۹۴	-۲.۵۴	۵۱	۱۴.۳۵۶	.۰۰۰۵۵
۲	توانایی نوشتن گزارش ها و برنامه ریزی های مالی	۴.۲۸	۱.۶۳	-۲.۶۵	۵۱	۱۵.۱۱۴	.۰۰۰۵۵
۳	توانایی ارزیابی عملکردهای شغلی	۴.۱۹	۱.۸۶	-۲.۳۳	۵۱	۱۲.۸۱۵	.۰۰۰۵۵
۴	افزایش قابلیت های سودآوری	۴.۵۹	۲.۱۷	-۲.۴۲	۵۱	۱۴.۲۴۹	.۰۰۰۵۵
۵	افزایش قابلیت های رقابتی	۴.۵۵	۲.۳۲	-۲.۲۳	۵۱	۱۳.۶۱۲	.۰۰۰۵۵
	پیامدهای سازمانی آموزش کارآفرینی (کل)	۴.۴۲	۱.۹۸	-۲.۴۴			

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که در زمینه‌ی پیامدهای سازمانی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی، میانگین وضع موجود با مقدار ۱.۹۸ از مقدار متوسط یعنی ۳ کمتر بوده اما میانگین وضع مطلوب با مقدار ۴.۴۲ از مقدار متوسط بالاتر می‌باشد. بزرگترین شکاف میان وضع مطلوب و وضع موجود در دانشگاه سیستان و بلوچستان در قسمت پیامدهای سازمانی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی در مؤلفه‌ی توانایی نوشتن گزارش‌ها و برنامه‌ریزی‌های مالی با میزان شکاف ۲.۶۵ و کوچکترین شکاف نیز در مؤلفه‌ی افزایش قابلیت‌های رقابتی با میزان شکاف ۲.۲۳ دیده شد.

شکل ۶: ماتریس رضایت در زمینه‌ی مؤلفه‌های پیامدهای سازمانی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی

با توجه به جدول ۴ و تحلیل مؤلفه‌ها در شکل بالا می‌توان مشاهده کرد که مؤلفه‌های توانایی بکارگیری استراتژی‌های بازاریابی، توانایی نوشتن گزارش‌ها و برنامه‌ریزی‌های مالی، توانایی ارزیابی عملکردهای شغلی، افزایش قابلیت‌های سودآوری و افزایش قابلیت‌های رقابتی، بالاترین سطح نارضایتی را در بین دانشجویان داشته‌اند. به این دلیل که انتظارات دانشجویان از عملکردهای موجود بالاتر بوده است. در نهایت با توجه به اینکه در زمینه‌ی پیامدهای سازمانی (کل) حاصل از آموزش‌های کارآفرینی، میانگین وضع موجود با مقدار ۱.۹۸ از میزان متوسط یعنی ۳ کمتر بوده و میانگین وضع مطلوب با مقدار ۴.۴۲ از مقدار متوسط بیشتر بوده، پیامدهای سازمانی (کل) در بالاترین سطح نارضایتی قرار می‌گیرد.

سؤال پنجم فرعی: آیا پیامدهای اجتماعی-اقتصادی حاصل از آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از ماتریس رضایت اثربخش می‌باشد؟

جدول ۵: وضع موجود و وضع مطلوب و شکاف میان آن دو در مؤلفه های پیامد های اجتماعی - اقتصادی آموزش کارآفرینی

ردیف	مؤلفه های پیامدهای اجتماعی - اقتصادی حاصل از آموزش کارآفرینی	میانگین وضع مطلوب	میانگین وضع موجود	شکاف	df	t	سطح معناداری
۱	درک بهتر از کارآفرینی و سهم آن در اقتصاد	۴.۵۰	۳.۰۳	-۱.۴۷	۵۱	۸.۴۷۲	.۰۰۰۵۵
۲	مجهز کردن افراد به دیدگاه کارآفرینانه	۴.۳۶	۳.۱۵	-۱.۲۱	۵۱	۱۰.۵۹۶	.۰۰۰۵۵
۳	ترویج و ارتقاء روحیه و فرهنگ کارآفرینی در جامعه	۴.۶۱	۲.۹۰	-۱.۷۱	۵۱	۱۲.۳۸۲	.۰۰۰۵۵
۴	اشتغالزایی	۴.۶۹	۲.۳۲	-۲.۳۷	۵۱	۲۰.۸۷۳	.۰۰۰۵۵
۵	ایجاد ثروت	۴.۵۱	۲.۴۸	-۲.۰۳	۵۱	۱۴.۲۹۶	.۰۰۰۵۵
۶	توسعه ی فن آوری های جدید	۴.۵۵	۲.۱۵	-۲.۴	۵۱	۲۱.۷۰۸	.۰۰۰۵۵
۷	ترغیب و تشویق سرمایه گذاری	۴.۴۴	۲.۶۳	-۱.۸۱	۵۱	۱۰.۹۶۵	.۰۰۰۵۵
۸	شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید	۴.۵۰	۲.۳۸	-۲.۱۲	۵۱	۱۳.۴۸۰	.۰۰۰۵۵
۹	افزایش رفاه عمومی	۴.۶۷	۱.۸۸	-۲.۷۹	۵۱	۲۱.۹۸۲	.۰۰۰۵۵
۱۰	ساماندهی و استفاده ی اثربخش از منابع	۴.۶۱	۲.۱۷	-۲.۴۴	۵۱	۱۵.۸۶۸	.۰۰۰۵۵
۱۱	ترغیب و جذب جامعه ی دانشگاهی به دوره های آموزش کارآفرینی	۴.۳۸	۳	۱.۳۸	۵۱	۸.۵۰۴	.۰۰۰۵۵
۱۲	گسترش فرهنگ مسئولیت پذیری اجتماعی	۴.۲۶	۲.۶۵	-۱.۶۱	۵۱	۱۱.۵۰۲	.۰۰۰۵۵
۱۳	تربیت نیروی انسانی آموزش دیده برای توسعه ی آموزش کسب و کار و کارآفرینی برای دانشگاه ها و صنعت	۴.۶۱	۲.۷۵	-۱.۶۸	۵۱	۱۵.۵۷۲	.۰۰۰۵۵
۱۴	افزایش حساسیت افکار عمومی در رسانه ها نسبت به آموزش کارآفرینی	۴.۶۳	۲.۷۸	-۱.۸۵	۵۱	۱۴.۲۰۹	.۰۰۰۵۵
۱۵	افزایش درآمد ملی و درآمد سرانه	۴.۶۷	۲.۶۱	-۲.۰۶	۵۱	۱۹.۰۸۵	.۰۰۰۵۵
۱۶	رشد اقتصادی	۴.۶۳	۲.۵۱	-۲.۱۲	۵۱	۱۶.۹۵۰	.۰۰۰۵۵
۱۷	گسترش کمی و کیفی «SME»	۴.۵۹	۲.۶۹	-۱.۹	۵۱	۱۴.۰۷۵	.۰۰۰۵۵
	پیامدهای اجتماعی - اقتصادی آموزش کارآفرینی (کل)	۴.۵۴	۲.۵۹	-۱.۹۵			

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که در زمینه‌ی پیامدهای اجتماعی-اقتصادی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی، میانگین وضع موجود با مقدار ۲.۵۹ و میانگین وضع مطلوب با مقدار ۴.۵۴ هر دو از میزان متوسط یعنی ۳ بالاتر بوده‌اند. بزرگترین شکاف میان وضع مطلوب و وضع موجود در دانشگاه سیستان و بلوچستان در قسمت پیامدهای اجتماعی-اقتصادی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی در مؤلفه‌ی افزایش رفاه عمومی با میزان شکاف ۲.۷۹ و کوچکترین شکاف در مؤلفه‌ی مجهز کردن افراد به دیدگاه کارآفرینانه با میزان شکاف ۱.۲۱ دیده شد.

عملکرد ↑ بالا	بالاترین سطح رضایت	رضایت ۱۱-۲-۱
	نارضایتی	بالاترین سطح نارضایتی -۱۴-۱۳-۱۲-۱۰-۹-۸-۷-۶-۵-۴-۳ ۱۷-۱۶-۱۵
	پایین	بالا

انتظارات →

شکل ۷: ماتریس رضایت در زمینه‌ی مؤلفه‌های پیامدهای اجتماعی-اقتصادی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی

با توجه به جدول ۵ و تحلیل مؤلفه‌ها در شکل بالا می‌توان مشاهده کرد که مؤلفه‌های ترویج و ارتقاء روحیه و فرهنگ کارآفرینی در جامعه، اشتغالزایی، ایجاد ثروت، توسعه‌ی فن‌آوری‌های جدید، ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاری، شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید، افزایش رفاه عمومی، ساماندهی و استفاده‌ی اثربخش از منابع، گسترش فرهنگ مسئولیت‌پذیری اجتماعی، تربیت نیروی انسانی آموزش دیده برای توسعه‌ی آموزش کسب و کار و کارآفرینی برای دانشگاه‌ها و صنعت، افزایش حساسیت افکار عمومی در رسانه‌ها نسبت به آموزش کارآفرینی، افزایش درآمد ملی و درآمد سرانه، رشد اقتصادی، گسترش کمی و کیفی SMEs، بالاترین میزان نارضایتی را در بین دانشجویان داشته به دلیل اینکه میزان انتظارات دانشجویان در این زمینه‌ها بالاتر از عملکرد موجود می‌باشد و اما در مورد

سایر مؤلفه‌های پیامدهای اجتماعی-اقتصادی می‌توان اظهار داشت که دانشجویان در آن زمینه‌ها رضایت داشته‌اند.

در نهایت با توجه به اینکه در زمینه‌ی پیامدهای اجتماعی-اقتصادی (کل) حاصل از آموزش‌های کارآفرینی، میانگین وضع موجود با مقدار ۲.۵۹ از میزان متوسط یعنی ۳ پایین‌تر بوده و همچنین میانگین وضع مطلوب با مقدار ۴.۵۴ نیز از مقدار متوسط بالاتر می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که پیامدهای اجتماعی-اقتصادی (کل) حاصل از آموزش کارآفرینی در سطح نارضایتی بالایی برای دانشجویان رشته‌ی کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشند.

سؤال دوم اصلی: توسعه‌ی عملی آموزش کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان چگونه می‌باشد؟

سؤال اول فرعی: آیا تفاوتی در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی‌های سال ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در دانشگاه سیستان و بلوچستان دیده می‌شود؟

جدول ۶: وضع موجود و وضع مطلوب در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی‌های سال ۱۳۸۷

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود	شکاف
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۰۷	۲.۰۷	-۲
۲	روش‌های آموزش کارآفرینی	-	۴	۲.۳۷	-۱.۶۳
۳	پیامدهای حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۱	۲.۲	-۱.۹
		سازمانی	۴.۲	۳.۶	-۰.۶
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۸۲	۲	-۲.۸۲

جدول ۷: وضع موجود و وضع مطلوب در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی‌های سال ۱۳۸۸

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود	شکاف
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۵۰	۲.۲۳	-۲.۲۷
۲	روش‌های آموزش کارآفرینی	-	۴.۴۳	۲.۴۳	-۲
۳	پیامدهای حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۵۰	۲.۵۰	-۲
		سازمانی	۴.۲۰	۲	-۲.۳
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۴۱	۲.۸۲	-۱.۵۹

جدول ۸ : وضع موجود و وضع مطلوب و در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی های سال ۱۳۸۹

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود	شکاف
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۳۱	۲.۵۹	-۱.۷۲
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۴.۱۲	۲.۱۲	۲
۳	پیامد های حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۴۰	۲.۴۵	۱.۹۵
		سازمانی	۴.۳۹	۲.۱۲	۲.۲۷
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۶۳	۲.۲۶	۲.۳۷

جدول ۹ : وضع موجود و وضع مطلوب و در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی های سال ۱۳۹۰

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود	شکاف
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۲۴	۲.۶۹	-۰.۴۵
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۳.۹۸	۲.۳۶	-۱.۶۲
۳	پیامد های حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۳۱	۲.۵۴	-۱.۷۷
		سازمانی	۴.۱۲	۱.۹۰	-۲.۲۲
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۰۶	۲.۵۵	-۱.۵۱

جدول ۱۰ : وضع موجود و وضع مطلوب و در ابعاد آموزش کارآفرینی در ورودی های سال ۱۳۹۱

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود	شکاف
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۱۹	۲.۹۲	-۱.۲۷
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۴.۳۸	۲.۵۴	-۱.۸۴
۳	پیامد های حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۴۴	۲.۷۵	-۱.۶۹
		سازمانی	۴.۶۷	۱.۹۱	-۲.۷۶
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۳۹	۲.۵۳	-۱.۸۶

نتایج حاکی از آن است که از ورودی های ۱۳۸۷ به سمت ورودی‌های ۱۳۹۱ تفاوت محسوسی در اثربخشی آموزش های کارآفرینی دیده نشد و تمامی ابعاد تقریباً در قسمت بالاترین سطح نارضایتی ماتریس رضایت قرار گرفتند.

سؤال دوم فرعی: آیا تفاوتی در اثربخشی ابعاد کارآفرینی در مشاغل دولتی، تجاری، بیکار و دانشجویان وجود دارد؟

جدول ۱۱: وضع موجود و وضع مطلوب در ابعاد آموزش کارآفرینی در مشاغل دولتی

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۲۷	۲.۲۵
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۳.۸۷	۲.۲۲
۳	پیامدهای حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۴۶	۲.۴۶
		سازمانی	۴.۴۶	۲.۲۶
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۶۸	۱.۹۵

جدول ۱۲: وضع موجود و وضع مطلوب در ابعاد آموزش کارآفرینی در مشاغل تجاری

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۲۵	۲.۵۹
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۴.۰۹	۲.۳۳
۳	پیامدهای حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۲۹	۲.۳۷
		سازمانی	۴.۲۶	۲.۲۶
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۲۰	۲.۵۴

جدول ۱۳: وضع موجود و وضع مطلوب در ابعاد آموزش کارآفرینی در افراد فارغ التحصیل بیکار

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۳۶	۲.۶۳
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۴.۱۵	۲.۰۹
۳	پیامدهای حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۳۸	۲.۴۳
		سازمانی	۴.۱۶	۱.۹۶
		اجتماعی-اقتصادی	۴.۴۵	۲.۶۱

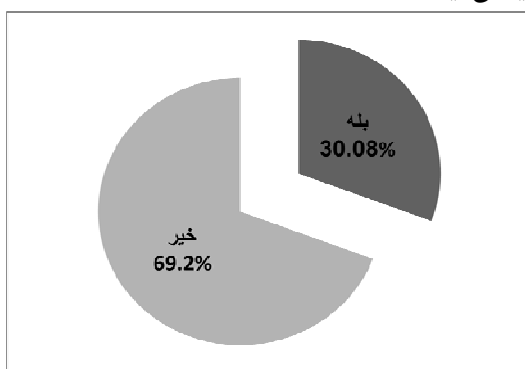
جدول ۱۴: وضع موجود و وضع مطلوب در ابعاد آموزش کارآفرینی در دانشجویان مشغول به تحصیل

ردیف	ابعاد آموزش کارآفرینی (کل)	زیربخش	میانگین کل وضع مطلوب	میانگین کل وضع موجود
۱	محتوای آموزش کارآفرینی	-	۴.۲۰	۲.۸۶
۲	روش های آموزش کارآفرینی	-	۴.۲۶	۲.۵۰
۳	پایامد های حاصل از آموزش کارآفرینی	فردی	۴.۴۰	۲.۷۰
		سازمانی		
		اجتماعی-اقتصادی		

نتایج حاکی از آن است که در بین افرادی که وارد مشاغل دولتی و تجاری شده اند و یا اینکه افراد بیکار و دانشجویان تفاوت محسوسی در اثربخشی این آموزش ها دیده نشد و تمامی ابعاد در قسمت بالاترین سطح نارضایتی واقع شدند.

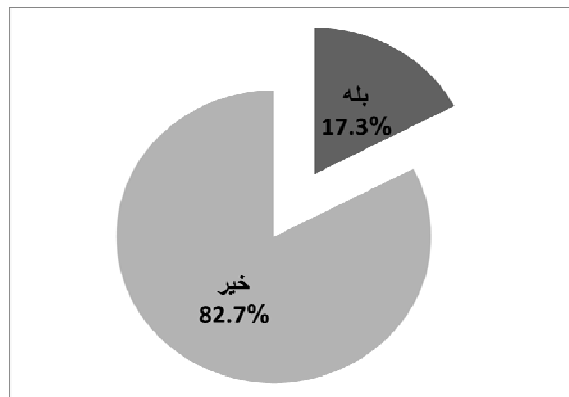
سؤال سوم فرعی: آیا آموزش کارآفرینی سبب توسعه ی عمل کارآفرینی در جامعه شده است؟

الف- آیا دانش آموختگان رشته های کارآفرینی با گذراندن دوره های آموزش کارآفرینی تحولی در موقعیت اقتصادی شان ایجاد شده است؟

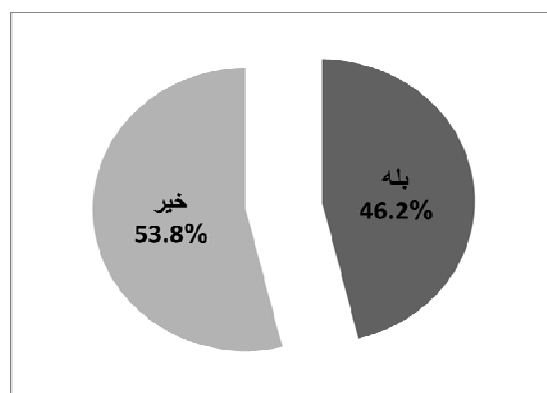
نتایج آزمون خی دو که به صورت نمودار قابل مشاهده است نمایانگر این می باشد که ۶۹.۲٪ از دانش آموختگان کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان معتقد هستند که این آموزش ها تحولی در موقعیت اقتصادی آنها ایجاد نکرده است.

ب- آیا دانش آموختگان رشته های کارآفرینی، با گذراندن دوره های آموزش کارآفرینی توانسته اند کسب و کار جدیدی را راه اندازی کنند؟

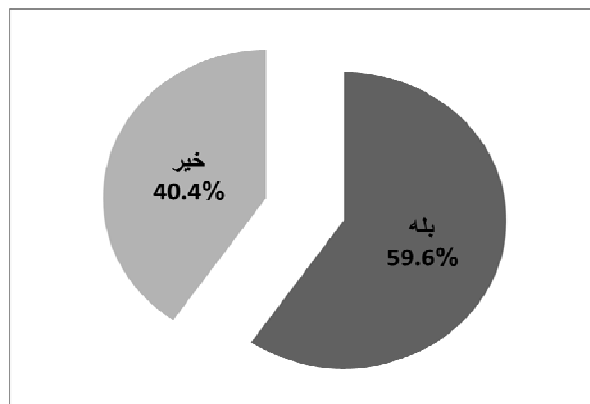
نمودار بر گرفته از آزمون خی دو بیان‌گر آن است که ۸۲.۷٪ از دانش‌آموختگان کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان معتقد هستند که با گذراندن دوره‌های آموزش کارآفرینی نتوانسته‌اند کسب و کار جدیدی راه‌اندازی کنند.

پ- آیا گذراندن دوره آموزش کارآفرینی در ورود دانش‌آموختگان به عرصه‌ی کسب و کار مؤثر بوده است؟

نمودار بر گرفته از آزمون خی دو بیان‌گر آن است که ۵۳.۸٪ از دانش‌آموختگان کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان معتقد هستند که گذراندن دوره‌های آموزش کارآفرینی در ورود آنها به دنیای کسب و کار مؤثر نبوده است.

ت- آیا تجربه‌ی داشتن مدرک دانشگاهی کارآفرینی توانایی دانش‌آموختگان را برای تشخیص فرصت‌های کسب و کار افزایش داده است؟

نمودار بر گرفته از آزمون خی دو بیان گر آن است که ۵۹.۶٪ از دانش آموختگان کارآفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان معتقد هستند که گرفتن مدرک کارآفرینی قدرت تشخیص فرصت‌های کسب و کار را در آنها افزایش داده است.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج حاصل می‌توان این گونه بیان کرد که دانشگاه سیستان و بلوچستان در رشته‌ی کارآفرینی در قسمت‌های محتوا، روش‌ها و پیامدهای حاصل از آموزش کارآفرینی دچار ضعف‌ها و نواقصی می‌باشد که سبب اثربخش واقع نشدن آموزش‌های مربوطه گشته است لذا نارسایی‌ها و مشکلات نظام آموزشی کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان از دیدگاه دانش آموختگان این رشته شامل موارد متعددی می‌باشد که شامل: نبود دروس عملی در برنامه‌ریزی‌های درسی این دانشگاه؛ تمرکز بیش از حد بر روی دروس تئوریک؛ عدم وجود اساتید با تحصیلات عالی در رشته‌ی مذکور؛ عدم استفاده از کارآفرینان موفق در آموزش عالی؛ عدم برنامه‌ریزی‌های مدون و کارآمد در این رشته؛ کم‌رنگ بودن حضور کارآفرینان و اصحاب صنایع در این دانشگاه؛ بهره نرفتن از ابزار و نرم‌افزارهای مدون و مؤثر آموزشی؛ عدم تطابق دروس آموزشی با فضای کسب و کار کنونی می‌باشد و اما پیشنهادات کاربردی که برای ارتقاء نظام آموزش کارآفرینی در قالب دوره‌ی آکادمیک توسط خود دانش آموختگان مطرح گردید شامل موارد زیر می‌باشد: گنجاندن دروس عملی به واحدهای درسی رشته‌های کارآفرینی؛ استفاده از تجربه‌ی کارآفرینان موفق برای آموزش در این بخش؛ کاربردی کردن تحقیقات انجام شده در زمینه کارآفرینی؛ درگیر کردن دانشجویان کارآفرینی با محیط صنعت؛ ایجاد فرصت‌های مناسب برای انجام فعالیت‌های

عملی؛ برگزاری کارگاه‌های خلاقیت؛ توسعه‌ی دانش کارآفرینان در زمینه‌ی تغییرات فناوری؛ استفاده از منابع و اطلاعات بروز در زمینه‌ی کارآفرینی؛ توجه به فرصت‌های کارآفرینی موجود در فناوری اطلاعات. تنها تحقیق تقریباً مشابهی که در این زمینه صورت گرفته است توسط آقای عبده در سال ۲۰۱۱ انجام شد که نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بالاترین سطح نارضایتی در قسمت محتوای آموزش کارآفرینی در زمینه‌های طرح کسب و کار، گزارش‌ها و تحلیل‌های مالی می‌باشد و در قسمت روش‌های آموزش کارآفرینی، روش‌های مطالعات فردی و انجام طرح کسب و کار بیشترین نارضایتی را به خود اختصاص داده و همچنین در قسمت پیامدهای حاصل از کارآفرینی بیشترین نارضایتی‌ها در زمینه‌های نوشتن طرح کسب و کار، برنامه‌ریزی و گزارش‌های مالی و ارزیابی عملکردهای شغلی وجود داشت.

منابع فارسی

- ۱-حسینی لرگانی، سیده مریم و میر عرب رضی، رضا و رضایی، سعید، (۱۳۸۷)، آموزش کارآفرینی در هزاره‌ی جدید؛ زیرساختی برای اشتغال دانش‌آموختگان آموزش عالی، فصلنامه‌ی پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۵۰، ص ۱۲۰-۱۳۷.
- ۲-ختائی، شادی، (۱۳۸۸)، بررسی روش‌های آموزش و ارائه روش اثربخش آموزش کارآفرینی برای دانشجویان مدیریت کارآفرینی دانشگاه تهران، پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته‌ی مدیریت کارآفرینی- گرایش بخش عمومی دانشگاه تهران.
- ۳-سلطانی، ایرج، (۱۳۸۵)، تعامل نیازسنجی و اثربخشی آموزش در سازمانهای یادگیرنده، اصفهان، انتشارات ارکان دانش.
- ۴-عزیزی، محمد، (۱۳۸۶)، چالشهای آموزش کارآفرینی در دانشگاهها، ماهنامه‌ی اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، شماره ۳۸، ص ۱-۸۰.

منابع انگلیسی

- 1-Abduh, M. & Maritz, A. & Rushworth, S. (2012). An Evaluation OF Entrepreneurship Education in Indonesia: A Case Study of Bengkulu University, The International Journal of Organizational Innovation, VOL. 4, NUM. 4. PP. 21-47.
- 2-Abduh, M., D'Souza, C., Quazi, A., Burley, H. (2007), "Investigating and classifying clients' satisfaction with business incubator services", International Journal of Managing Service Quality, Vol 17, No 1, pp 74-91.
- 3-Akola, E. & Heinonen, J. 2006. How to Support Learning of Entrepreneurs? A Study of Training Programmes for Entrepreneurs in Five European Countries, Turku School of Economics, Finland, PP 1-21.
- 4-National Knowledge Commission, 2008. Entrepreneurship in India, pp 1-171.
- 5-Norfadhilah, N. & Norasmah, O. 2012. Entrepreneurship Program Evaluation in Polytechnics: Teaching Staffs' Perspectives. In: 2nd International Conference on Economics, Trade and Development, IACSIT Press, Singapore, IPEDR vol.36, PP. 1-6.
- 6-Seiler, M. F. & Ewalt, J. A. G. & Jones, J. T. & Landy, B. & Olds, S. & Young, P. (2006). Indicators of Efficiency and Effectiveness in Elementary and Secondary Education Spending, Legislative Research

---

Commission, Education Assessment and Accountability Review Subcommittee, PP. 1-168.

7-Silva, F. & Fernandes, P. O. (2012). Empirical Study on the Student Satisfaction in Higher Education: Importance-Satisfaction Analysis, World Academy of Science, Engineering and Technology 66, PP. 1192-1197.